

Til forskere, forskningsinstitusjoner,
og andre forskningsaktører

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato: 21.09.2020

Høring *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) ønsker innspill til revidert versjon av våre forskningsetiske retningslinjer.

NESH ble opprettet i 1990 som én av tre nasjonale komiteer, etter initiativ fra Stortinget og regjeringen. Komiteen er uavhengig og består i dag av tretten medlemmer; to lekrepresentanter og elleve fagpersoner med ulik faglig bakgrunn. En viktig del av arbeidet til NESH er å utvikle forskningsetiske retningslinjer på feltet. Den første versjonen av retningslinjene ble vedtatt i 1993. Retningslinjene ble revidert i 1999, 2006 og 2016.

I utkast til den femte utgaven av retningslinjene har komiteen gjort større endringer, og hele teksten er gjennomarbeidet og omskrevet. Retningslinjene er skrevet med utgangspunkt i at de skal være relevante og forståelige for hele forskningsfeltet, inkludert studenter. Hensikten med retningslinjene er at de skal være et godt arbeidsverktøy og gi veiledning i forskerhverdagen.

Bakgrunnen for revideringen er blant annet endringer i regler og rammeverk med både ny forskningsetikklov i 2017 og ny personopplysningslov med forskrift i 2018. NESH har de siste årene også hatt flere saker med nye forskningsetiske problemstillinger, som ikke har vært godt nok dekket i retningslinjene. I revideringen er det særlig lagt vekt på å klargjøre ansvarsforholdet mellom forskere, forskningsinstitusjoner, forskningsfinansiører og oppdragsgivere.

NESH ønsker høringsinnspill fra institusjoner, fagmiljøer og enkeltforskere. Det er viktig at institusjonene sikrer en bred forankring i relevante fagmiljøer internt, slik at forskningsnære erfaringer kommer med.

NESH ønsker innspill på samtlige retningslinjer, men inviterer spesielt til innspill på følgende nye deler og punkter:

- Tittelen er forkortet fra «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi» til bare «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora». Det er en samlebetegnelse og medfører ingen realitetsendring i virkeområdet til NESH.
- Utgangspunktet for forskningsetikken er samlet i en ny innledning om *Grunnleggende forskningsetiske prinsipper*, som gir en oversikt over forskningens normer og verdier, samt hvem som har ansvaret for forskningsetikken og hvem forskningen og forskere har forpliktelser overfor.
- Formålet med NESHs retningslinjer er å fremheve forskningsetikken som grunnlag for etisk forsvarlig forskning. I den nye utgaven er derfor skillet mellom juss og etikk presisert. Juridiske spørsmål knyttet til personvern og vitenskapelig uredelighet flyttes bak i et appendiks.
- *Del A) Forskerfellesskapet* (tidligere Del D) er flyttet frem for å fremheve de vitenskapsinterne normene. I denne delen omtales blant annet atferd som er uforenelig med god vitenskapelig praksis som plagiat. Her er også to nye retningslinjer om 7) Fabrikkering og forfalskning og 8) Fordreining og forvrengning. Del A) inneholder også nye retningslinjer om 4) Vitenskapelig publisering, 12) Internasjonalt samarbeid og 13) Risiko og sikkerhet.
- *Del B) Forskningsdeltakerne* er omskrevet for å fremheve det etiske samtykket til deltakelse i forskning og hva dette innebærer. Det er lagt vekt på at etisk samtykke er noe annet enn det

juridiske samtykket ved behandling av personopplysninger. Her er det også et nytt punkt om 29) Fremtidige generasjoner.

- *Del C) Grupper og institusjoner* er ikke vesentlig forandret, men rekkefølgen er endret ved at ansvaret til 33) Offentlig forvaltning og 34) Private bedrifter og organisasjoner er flyttet til slutt. Retningslinje 32) Kulturhistoriske kilder er utvidet fra primært å omfatte menneskelige levninger til også å omfatte andre typer materiale. Nasjonalt utvalg for forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget) har utarbeidet egne veiledere for forskning og forvaltning på dette området.
- *Del D) Organisering og finansiering* var tidligere avgrenset til oppdragsforskning, men er nå utvidet til å dekke mer overordnede spørsmål om styring og uavhengighet i 39) Samarbeidsprosjekter og 40) Brukermedvirkning. Her er det også nytt punkt om 44) Publiseringsetikk. I denne delen er forskningsinstitusjonenes ansvar for forskningsetikk i større grad vektlagt og presisert enn i tidligere utgaver.
- *Del E) Forskningsformidling* er gjennomarbeidet, men ikke vesentlig forandret.

De nye retningslinjene vil også inneholde et nytt appendiks med supplerende administrativ informasjon om NESH og De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK), Forskningsetikkloven og Personopplysningsloven, grenseflater mot andre relevante aktører i Norge som Personvernombudet og Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskning (REK), samt andre tverrfaglige og internasjonale ressurser innen forskningsetikk og forskningsintegritet.

NESH ber om at innspill struktureres i tråd med disposisjonen i retningslinjene, gjerne med konkrete forslag til endringer. Det er ønskelig at tittelfeltet i dokumentet starter med «Innspill til NESH fra» slik at det tydelig fremgår hvem høringen er fra – for eksempel «Innspill til NESH fra Høgskolen på landet».

Høringssvar er offentlige og vil bli publisert på våre nettsider.

Innspill sendes per e-post med vedlegg i PDF (maks 10 MB) til info@forskningsetikk.no

For spørsmål, kontakt Vidar Enebakk, sekretariatsleder i NESH:

vidar.enebakk@forskningsetikk.no, 23318302

Høringsfrist: 1. desember 2020

Med vennlig hilsen

Elisabeth Staksrud

Leder, NESH

Vidar Enebakk

Sekretariatsleder, NESH